

4. КОРУПЦИЯ ПРИ ИЗМАМИ С ДДС

4.1. ЩЕТИТЕ

Бизнесът, администрацията и експертите са единодушни, че ДДС измамите значително надвишават останалите данъчни измами и в абсолютни стойности, и като дял в общите бюджетни загуби. Въпреки това в България няма установена методика за тяхната оценка. По данни на Главна данъчна дирекция (ГДД) през периода 2000 – 2004 г. установените щети от нарушения на Закона за данък добавена стойност (ЗДДС) са средно около 280–300 млн. лв. годишно, или 10-12 % от постъпленията в бюджета от ДДС. Действителният размер според оценките на администрацията е от два до 4 пъти по-голям, т.е. става въпрос за средногодишен размер от 600 до 1200 млн. лв. (между 20 и 45 % от приходите от ДДС)²⁹. Чуждите експертни оценки са оскъдни и епизодични. Оценка на канадски експерти от 2002 г. е за укрит данък в размер на 605 млн. лв. за 1999 г. (31,5 % от постъпленията по ДДС) и 454 млн. лв. (19,4 %) за 2000 г. (SG Group, 2002). Според оценки на Световната банка за 2002 г. отклонените постъпления от ДДС възлизат на близо 900 млн. лв., или над 33 % от приходите по ДДС (World Bank, 2003).

Освен щетите за публичния сектор измамите с ДДС нанасят щети и на частния сектор. Най-важните от тях са свързани с нелоялната конкуренция и пазарните изкривявания. Те спъват нормалния бизнес, чиято фирмена стратегия е насочена към предоставяне на продукти с по-добро качество на по-ниски цени. Оценяват не фирмите, които са по-производителни, а тези, които могат да скрият повече данъци и ползват политически или административни протекции.

Накрая не бива да се пренебрегват и преките финансови щети за добросъвестните данъкоплатци. Ако те неволно са попаднали в мрежата на измамниците, рискуват да им бъде отказан данъчен кредит.

Измамите с ДДС могат да се разделят в две групи. Първата група включва методи за *укриване на данъчни задължения по ДДС*. Втората група обхваща методи за *източване на ДДС* чрез вериги от фиктивни сделки и търговци.

4.2. УКРИВАНЕ НА ДДС

В голямата си част този род измами има за цел спестяване на данък и получаване на ценови предимства за реални продукти от реални фирми. При тях бюджетът е ощетен с невнесения данък върху реално създадена добавена стойност. За целта се използват такива конвенционални инструменти, като:

²⁹ Доклад на Временната анкетна комисия за разследване на измамите с ДДС към 39-ото Народно събрание.

- а) укриване на облагаеми приходи или
- б) надценяване на облагаемите разходи с цел приспадане на по-голям данъчен кредит.

Укриването на облагаеми приходи се извършава по три основни начина:

- а) продажба без фактура;
- б) фактуриране на продажна цена под реалната;
- в) фактуриране на реалната цена, но на количества под реално продадените.

На теория основното предимство на кредитния метод на начисляване на ДДС е, че дори някой търговец да не е регистриран по ДДС или да го спести в нарушение на закона, данъкът се събира от следващия по веригата. Дори ако е в позиция на краен доставчик, щетите за бюджета са ограничени до данъка върху добавената от последния доставчик стойност, а не върху цялата сума³⁰. Това не е така при еднофазното облагане на крайните продажби от типа на търговския данък в САЩ например. При такова облагане, ако търговецът на дребно не регистрира продажбата, се губи целият данък, а не само частта, дължима върху добавената от него стойност. При това търговецът на дребно е в най-добра позиция да укрие данък, тъй като крайният потребител обикновено не се нуждае от регистриране на покупката за данъчни цели. Затова за страни с голям брой малки крайни доставчици и висок риск от нерегистриране на крайните продажби ДДС има по-добър фискален ефект от търговския данък.

Освен това като предимство на ДДС се изтъква, че купувачът, особено ако не е краен потребител, има стимул да изисква данъчна фактура, за да може да приспадне платения данък от начисления от него данък. Така купувачът, ако е добросъвестен данькоплатец, упражнява натиск върху доставчика да регистрира продажбата и улеснява данъчните в събирането на данъка, т.е. на теория в сравнение с данъка върху крайните продажби ДДС до известна степен се „самоадминистрира“.

Тези предимства на ДДС обаче са нож с две остриета. При подценяване на фактура на по-ранен етап следващите търговци, дори да са добросъвестни платци, могат да се окажат принудени да продължат двойното счетоводство, ако не искат да платят скрития от техния доставчик данък. Така се получава верижна реакция. Тази възможност е илюстрирана в таблица 9. Тя проследява пътя на стоката от производителя, който фактурира на цена под реалната, до потребителя. Дистрибуторът и крайният доставчик нямат друг избор освен да продължат двойното счетоводство. В противен случай укритият от техния доставчик данък остава за тяхна сметка, тъй като те нямат фактура за действителните си разходи. Във вариант А те не крият добавената от тях стойност, т.е. поемат данъка върху нея в пълен размер. Въпреки това те не могат да фактурират на реалната цена, защото в този случай биха поели избегнатия от техния доставчик ДДС, както и по-голям подоходен данък. Този стимул действа дори ако търговецът е освободен от ДДС (търговецът на дребно в примера), тъй като той не би искал да плаща по-висок подоходен данък от реално дължимия.

³⁰ Изключение са случаите на избягване на плащането на данъка от регистриран по ДДС краен доставчик, ако той въпреки това ползва правото си на данъчен кредит. Неправомерното ползване на данъчен кредит е разгледано в следващата подточка.

Таблица 9. Възможности за верижни реакции при укриване на ДДС

Верига от изрядни търговци

	Производител	Търговец на едро	Търговец на дребно	Потребител
Разходи нето	100	200	300	460
Платен ДДС	20	40	60	60
Добавена стойност	100	100	100	
Продажна цена без ДДС	200	300	400	
ДДС	40	60	0	
Крайна продажна цена	240	360	460	
ДДС за внасяне	20	20	0	

Вариант А. Само първият по веригата укрива ДДС

	Производител	Търговец на едро	Търговец на дребно	Потребител
Реални разходи нето,	100	200	300	450
от които нерегистрирани	0	50	50	50
Разходи по фактура	100	150	250	400
Платен ДДС	20	30	50	50
Добавена стойност	100	100	100	
Обявена добавена стойност	50	100	100	
Продажна цена	200	300	450	
Цена по фактура без ДДС	150	250	400	
ДДС	30	50	0	
Крайна цена по фактура	180	300	400	
ДДС за внасяне	10	20	0	

Вариант Б. Всички укриват ДДС

	Производител	Търговец на едро	Търговец на дребно	Потребител
Реални разходи нето,	100	200	300	440
от които нерегистрирани	0	50	100	150
Разходи по фактура	100	150	200	290
Платен ДДС	20	30	40	40
Добавена стойност	100	100	100	
Обявена добавена стойност	50	50	50	
Продажна цена	200	300	440	
Цена по фактура без ДДС	150	200	290	
ДДС	30	40	0	
Крайна цена по фактура	180	240	290	
ДДС за внасяне	10	10	0	

Верижната реакция е задействана от регистрирания по ДДС производител, който влага в производството материали за 100 лв. и добавя стойност 100 лв. Търговците също добавят стойност по 100 лв. всеки. Така стойността на продукта е 400 лв., а дължимият данък върху тази стойност е 60 – при последната транзакция не се начислява ДДС. Във вариант А търговците добросъвестно плащат своята част от данъчното задължение, но за да избегнат плащане на скрития преди тях данък, са принудени да занижават фактурите. Във вариант Б търговците извличат максималното от занижаването на фактурите, като също укриват ДДС.

Когато така или иначе търговците по веригата са принудени от първия търговец да издават занижени фактури, изглежда малко вероятно те да превеждат цялата дължима от тях сума. В този контекст по-вероятен е вариант Б, при който следващите търговци извличат максимална полза от двойното счетоводство, като не само продължават да прикриват подценяването на добавената стойност преди тях, но на свой ред също подценяват фактурите. С други думи, действа обратната връзка между нарушение и евентуална санкция: ако, избягвайки загуби заради укрит преди тях данък, търговците трябва да поемат риска да бъдат наказани за двойно счетоводство, рационалната им реакция би била да максимизират печалбата, която съответства на евентуалните загуби при разкриване. Този фактор е особено силен, когато размерът на наказанието за укриването не е ясно обвързан с размера на нарушението, а е оставен на усмотрението на прилагания орган. Такъв е случаят със санкциите в българското законодателство (Таблица 9).

Въпреки свойството на подценените фактури да се самовъзпроизвеждат надолу по веригата е редно да се отбележи, че този начин на укриване на ДДС е най-непопулярният. Причините са, че той е сравнително по-неефективен и по-рисков от останалите методи. Така например при занижаване на продажната стойност размерът на укриването е ограничен до размера на добавената стойност. Сравнително по-голям е потенциалът на укриването на облагаеми приходи чрез подценяването на реално реализираните количества. Това е по-лесно при стоки, които трудно подлежат на физически количествен контрол, като суровини или бързооборотни стоки.

Другият инструмент за укриване на данъчни задължения по ДДС е надценяването на облагаемите разходи с цел приспадане на по-голям данъчен кредит. За тази цел се използват фиктивни или надценени фактури за доставки. Разбира се, необходим е търговец, който да е готов да регистрира по-големи приходи от реалните и съответно да плати повече ДДС и корпоративен данък от реално дължимите. Обикновено тази роля се изпълнява от фирми, които имат паричен ресурс с неясен произход, които се опитват да вкарат в легален оборот, или фирми фантоми, които ще изчезнат или фалират, преди да издължат надценения ДДС. Тук разграничението е по-скоро методическо. На практика тези два типа фирми често са свързани и действат заедно като част от една верига. Продажбата на данъчни фактури легализира криминалните доходи, включително от ДДС измами, а липсващите търговци минимизират разходите по това легализиране, които са равни на дължимите по ЗДДС и ЗКПО данъци върху фиктивните продажби. Фирмата фантом може да бъде и част от верига за източване на ДДС (вж. следващата подточка), а продажбата на фактури да бъде само „съпътстваща“ дейност, увеличаваща приходите от схемата с липсващия търговец.

4.3. ИЗТОЧВАНЕ НА ДДС

Втората група измами целят *източване на ДДС*. Целта тук е не укриване на данък, а неправомерно възстановяване на данъчен кредит. По принцип разграничението е условно, тъй като всички описани дотук схеми за укриване на задължения по ДДС могат да се превърнат в схеми за източване, ако резултатът от тях е задължение на бюджета да възстанови данък, т.е. ако платеният на доставчици данък надхвърля събрания от клиенти данък.

Наличието на единна ставка в България ограничава възможностите за такова източване при вътрешни доставки. Не би било така, ако се въведат диференцирани ставки³¹. Те биха разширили значително възможностите за източване на ДДС. Намалена ставка от 7 % например би дала на съответния производител възможности за източване, каквито дава нулевата ставка при износа. Разликата е тази, че в този случай не е необходим износ и така се заобикаля физическият контрол на митниците. Освен това се разширява обхватът на фирми, които трябва да бъдат обект на по-строг контрол. На този въпрос е отделено повече внимание в частта за намаляване на нормативните предпоставки за ДДС измами.

Разбира се, и при единна ставка в даден отрязък от времето такова право може да възникне при значително разминаване на разходите и приходите във времето. Тези възможности при реалния стопански оборот (с изключение на износа) са доста ограничени. Българската уредба на данъчния кредит предвижда първо приспадане на данъка за възстановяване с данъчните задължения през следващите три месеца, преди да се пристъпи към ревизия и към действителното възстановяване на неприспадания остатък.

Типични случаи от съдебната практика

Случаят „Стойко Пеев“. Един от първите случаи на ДДС измами, предизвикали широк обществен отзвук, е случаят с артиста Стойко Пеев. През 1997 г. той бе обвинен в данъчни измами при сделки за резервни части на стойност 200 000 лв. Едва в края на 2004 г. делото достига до съда. (Вж. в-к „Сега“, брой 21, 28 януари 1998 г. и „Банкеръ“ от 28 февруари 2004 г.)

Измами с ДДС от търговци на зърно. През 2003 г. ГДД разследва петима търговци на зърно и млечни комбинати за измами с ДДС, нанесли щети на бюджета от 3-4 млн. лв. Поради лошата реколта цената на зърното се повишила, но котировките били завишени и изкуствено с цел източване на повече пари от ДДС. Постъпили са и молби за връщане на ДДС за износ на зърно в чужбина, но съмненията са били, че всъщност продукцията реално е била задържана за вътрешния пазар. (Вж. в-к „168 часа“, 26 септември 2003 г.)

Измами с инвестиционни стоки. Фирма „Техфейз трейдинг“ чрез серия от сделки е успяла да изтегли ДДС за повече от 400 000 лв. Началото на схемата е осъществено чрез покупката на азотно-кислородна газстанция от „Агрополихим“ – Стара Загора, от фирма „Йор Даниел 98“ за сумата от 250 хил. лв., като чрез няколко фиктивни ремонта нейната стойност става 1,5 млн. лв. След това газстанцията е продадена за тази сума на друга фирма, която е собственост на същото лице, притежаващо предишната фирма. С нови фиктивни фактури оборудването е модернизирано и на цена 2,5 млн. лв. е продадено на „Техфейз трейдинг“, която изтегля ДДС за над 400 000 лв. Последната е регистрирана като офшорка в Кипър, чиито собственици не са ясни. (Вж. в-к „Капитал“, бр. 45, 2004 г.)

Случаят с бившите футболисти. При операция на НСБОП срещу крупна мрежа за измами с ДДС през декември 2004 г. са задържани бившият футболист на „Левски“ Васил Драголов и бившият вратар на „Берое“ – Стара Загора, Валентин Грудев. Аферата е ощетила държавната хазна с около 50 млн. лв. Заловени са били и още осем от организаторите в Бургас, Сливен, Пловдив, Стара Загора, Ямбол и Хасково. (Вж. в-к „Труд“, 10 декември 2004 г.)

Мрежата на „П. Калчев“. През 2004 г. е разкрита схема за източване на ДДС, която е ощетила бюджета с около 15-16 млн. лв. При нея е използвана фиктивна многократна препродажба на стоки от внос, като раздутият по този начин данъчен кредит се изтегля, а данъчните задължения се концентрират в неплатежоспособни „търговци“. В мрежата с ръководител П. Калчев са замесени отговорни данъчни служители – началник на ДП и началник на отдел „Ревизии“. Бяха установени също връзка с контрабандния канал на Н. Методиев-Пилето и пране на пари. (Вж. в-к „Капитал“, бр. 40, 2004 г. и в-к „Пари“, 2 март 2005 г.)

Фиктивен износ на обувки. На 22 април 2004 г. инспекторите на ГДД залавят група свои колеги, източили за седем месеца 11,650 млн. лв. ДДС. В схемата са участвали най-малко 25 данъчни служители от няколко столични подразделения на ГДД. Легитимацията на сделките е ставала чрез фиктивен износ на обувки за Кипър. Разследването започва след установяването на бързото и безпроблемно парафиране от данъчна служба „Средец“ – София, на 900 000 лв. ДДС за една-единствена сделка с обувки. В началото на веригата стои една фирма, която по документи купува обувки с търговската марка „Кавалер“ за 1 млн. лв. и ги препродава на следващата фирма от схемата, но за 2 млн. лв. След това трета фирма купува същите обувки за 6 млн. лв. и ги изнася (пак по документи) в Кипър. (Вж. „Параграф 22“ от 25 декември 2004 г.)

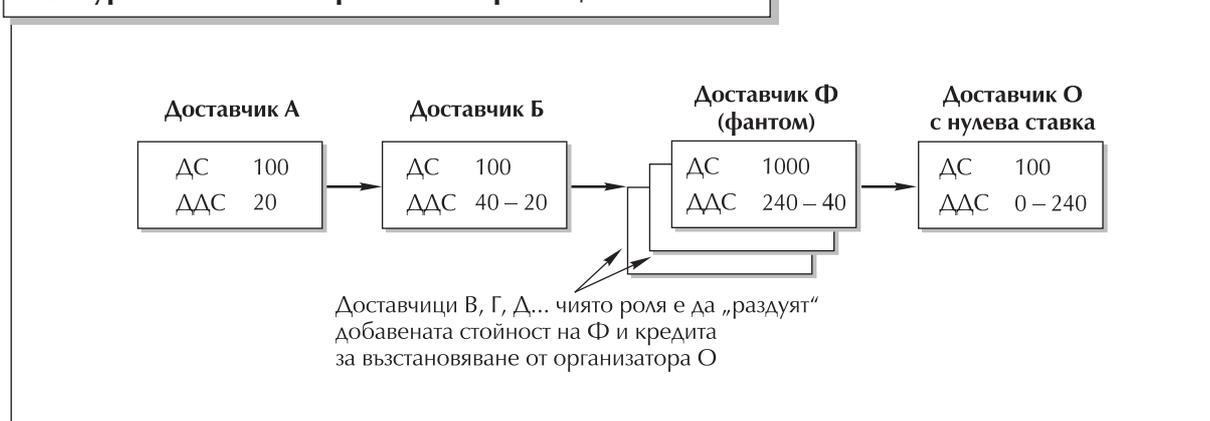
³¹ Такова е искането на БТПП и заявеното програмно намерение на БСП на изборите през 2005 г.

Освен неправомерно възстановяване на ДДС в резултат от подценяване на приходите или надценяване на разходите съществуват и специални схеми, които разчитат на фиктивни сделки. Такива са например измамите с *фиктивния износ*, *фиктивния търговец* (missing trader fraud), *кръговата измама* (carousel fraud) и най-различни техни хибридни и производни схеми. По своя механизъм и мащаби те са по-близо до категорията на организираната престъпност, отколкото до конвенционалното данъчно укриване. Основната разлика с конвенционалното укриване на ДДС е, че тук става въпрос за фиктивни сделки. От това, че на практика не се създава реална добавена стойност, следва, че нито измамниците печелят, нито бюджетът губи, ако крайният резултат от всички транзакции не е нетен паричен поток от държавата към измамниците.

Фиктивен износ. При този тип измами производителят/износителят изнася продукцията само по документи, като прилага нулева ставка и възстановява данъчния кредит върху разходите, а на практика я реализира на вътрешния пазар без фактури. Обикновено успехът на фиктивния експорт зависи от участието на митнически служител, който обработва износа по документи. По-умереният и реалистичен вариант разчита на завишаване на експортните количества, когато измерването и удостоверяването от митническите органи е трудно осъществимо.

Измама с фиктивен търговец (missing trader fraud). В различните си варианти този тип измама се свежда до серия от фиктивни сделки, които имат за цел да концентрират голямата част от задълженията по ДДС във фирма фантом, което ги прави несъбираеми. За да се получат реални пари от бюджета обаче, веригата трябва да завършва с доставчик с нулева ставка. Схематично базова версия на измамата с фиктивния търговец е илюстрирана на фигура 10. Доставчикът с най-голяма добавена стойност е фирма фантом (липсващият търговец Ф). След него във веригата е освободен доставчик (например безмитен магазин или износител), който начислява нулев данък, но има право на данъчен кредит. Ако това са реални транзакции и реално създадена стойност, печалбата за участниците (съответно загубата за държавата) би била неплатеният данък от фирма Ф в размер на 200 лв. Това обаче са фиктивни сделки. Организаторите на практика не създават добавена стойност, от чието укриване да печелят. Затова за тях операцията няма смисъл, ако не завърши с реални парични пос-

Фигура 10. Измама с фиктивен търговец

тъпления от бюджета. Затова е необходим доставчик, който начислява нулева ставка, като използва правото на данъчен кредит върху фиктивните си разходи. Така източването е извършено.

В този базов вид схемата е по-скоро илюстративна, отколкото реално приложима. Както повечето съвременни данъчни системи, българското законодателство е издигнало редица пречки пред осъществяването на такова източване. Преди всичко вместо незабавно възстановяване на ДДС, кредитът **се приспада** от дължимия данък през следващите три данъчни периода. Едва след това остатъкът подлежи на реално възстановяване в рамките на 45 дни. Тази уредба има за цел да даде възможност на фирмите с реален оборот да приспаднат ДДС през този период. Износителите ползват преференциалното право да възстановяват данъчен кредит в срок до 30 дни. На второ място, възстановяването става **след данъчна ревизия**, като за времето на ревизията този срок спира да тече. Накрая като последна спиратка се прилага **принципът на солидарната отговорност**, т.е. правото на данъчен кредит не може да се реализира, ако има неизряден платец по веригата от доставчици на фирмата, декларирала кредит за възстановяване.

Облекчения от тази тройна осигуровка дава **ДДС сметката**. От 2002 г. фирмите са задължени да откриват специални сметки, които от 2003 г. задължително ползват само за получаване и плащане на ДДС. На практика те изваждат данъчните постъпления и плащания от останалия оборот на фирмата с цел гарантиране на превеждането им в бюджета. Фирмите са задължени да плащат по ДДС сметка всички данъчни суми над 1000 лв.

ДДС сметката дава две предимства при ползване на данъчен кредит. Търговци, платили по ДДС сметка, не по-малко от 80 % от начисления им ДДС, за който са ползвали данъчен кредит през същия месец, в т.ч. и от внос, имат право да им бъде възстановен ДДС в 45-дневен срок от датата на подаване на справка-декларацията по ДДС. Дори да се възложи ревизия (по усмотрение на данъчния орган), това не спира 45-дневния срок за възстановяване. Така при ползване на ДДС сметка отпадат изискването за приспадане в продължение на три месеца и за задължителна данъчна ревизия, а срокът за възстановяване се ограничава до 45 дни, включително времетраенето на ревизията.

Второто предимство е свързано с принципа на солидарната отговорност. Разпоредбите на член 65 ал. 4 от ЗДДС, които регламентират отказа от възстановяване на данъчен кредит при нередовен платец по веригата, не се прилагат, ако плащането е станало по ДДС сметка до края на данъчния период, през който е ползван данъчен кредит (ЗДДС, чл. 65 ал. 8).

Тези регулаторни и административни бариери пред източването на ДДС са довели до развитието на три варианта на измамата с фиктивния търговец: измамата с неплатежоспособния търговец; международната кръгова измама и схемата за източване на ДДС сметка. На практика се използват комбинации от тях.

Измама с неплатежоспособния търговец. Принципът на действие е същият, както при липсващия търговец. Предимството е, че за разлика от класическата

Фигура 11. Международна каруселна измама

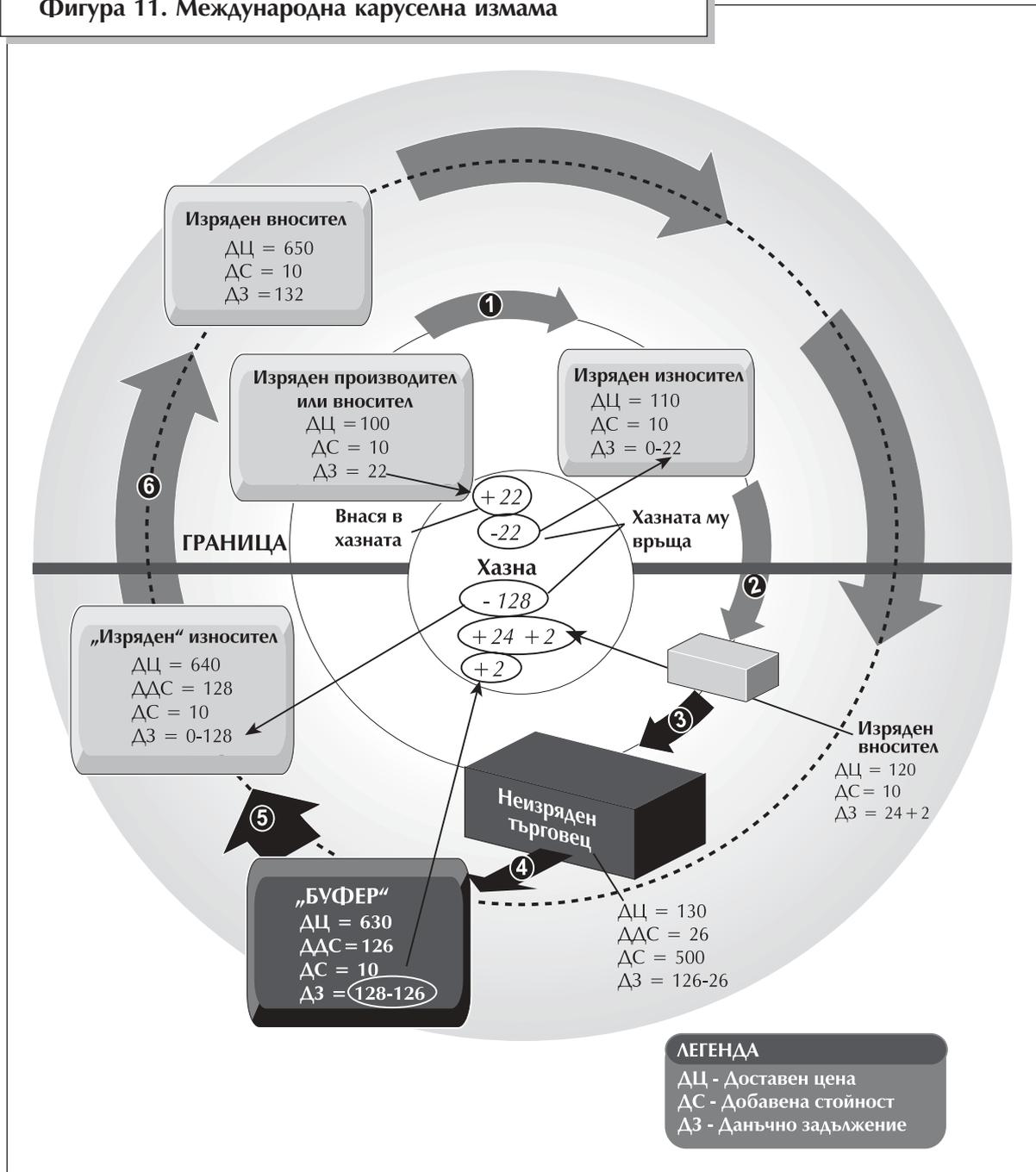

схема дължникът реално съществува, но обикновено, след като е изиграла ролята си в схемата, фирмата се прехвърля на безимотни и полуграмотни собственици, срещу които държавата реално не може да предприеме действия по събиране на задълженията или други ограничителни мерки.

Международна кръгова измама (carousel fraud). Проследяването на мрежата и парирането на схемата с фиктивния или неплатежоспособния търговец стават значително по-трудни и бавни, когато схемата излезе извън рамките на една юрис-

дикция. Правото на данъчен кредит се упражнява от износителите, а задължените се натрупват на фирми вътре във веригата, чиито следи се губят. Веригата включва многократни трансгранични покупко-продажби. Така, от една страна, се затрудняват проследяването и противодействието на веригата, а, от друга, се мултиплицира ефектът на липсващия търговец. Каруселната измама е най-голямото предизвикателство пред приходните администрации в ЕС. Сериозността на проблема идва от липсата на митнически граничен контрол върху стоките потоци. Схемата е представена на фигура 11, като за числовата илюстрация е използвана еднаква ставка от 20 % ДДС и от двете страни на границата.

Първият тур е маркиран с непрекъсната линия. От него веригата реализира източване в размер на 100 лв. При последващо завъртане на въртележката (прекъсната линия) ефектът нараства в пъти. Капацитетът на схемата е доста голям, особено ако са включени фиктивни търговци и от двете страни на границата.

4.4. ИЗМАМИ С ДДС СМЕТКА

ДДС сметката е опит за намиране на решение на проблемите за добросъвестните платци, произтичащи от принципа на солидарната отговорност. В българската административна практика бе възприет един от крайните варианти на този принцип, според който правото на данъчен кредит се отказва на търговец, ако преди него по веригата има нерегистриран или нередовен платец, без да е необходимо доказване от страна на данъчния орган на връзка между търговеца, декларирал правото на данъчен кредит, и недобросъвестния платец по веригата. Тъй като този принцип бе подложен на разбираема критика от бизнеса, бе въведена ДДС сметката като алтернатива на солидарната отговорност.

Според доклад на ГДД до Парламентарната комисия за измамите с ДДС от есента на 2004 г. ДДС сметката дава нови възможности на недобросъвестни платци за отклоняване на плащания по ДДС. Инструментът, описан от данъчната администрация, е т.нар. „X-образна схема за измами с ДДС“. Всъщност това е схема за източване на ДДС сметка. Накратко измамниците се възползват от привилегията на ДДС сметката, отменяща солидарната отговорност. Организаторът на схемата ползва данъчен кредит въпреки наличието на нередовен платец по веригата, като заедно с това успява да изпразни ДДС сметката на нередовния платец, която по замисъла си би трябвало да служи за обезпечение на данъчните вземания. Примерна базова схема е представена на фигура 12.

Началната доставка е от нерегистриран доставчик (А) към регистриран доставчик (Б) на цена без ДДС. Регистрираният доставчик (Б) е в ролята на бушон. Неговата задача е да осигури на организатора (О) правото на данъчен кредит, доколкото О превежда данъка по ДДС сметка на Б, като в същото време прави данъчните си задължения несъбираеми. Когато те бъдат установени, той няма да има наличности по ДДС сметката. Изпразването се извършва чрез закупуване на стоки от друг търговец (В) и превеждането на дължимия ДДС по неговата сметка. По документи Б получава бързооборотни стоки, които отново по документи незабавно реализира на кешовия пазар. Купувачи са крайни потребители.

Фигура 12. X-образна схема за източване на ДДС сметка

ли, фирми, нерегистрирани по ДДС, или ДДС фирми с данък за плащане под 1000 лв. Принципът е да се избегне превеждането на начисления при тези продажби ДДС в сметката на Б. На практика стоката изобщо не минава през Б, за да се избегне рискът тя да бъде блокирана заради задълженията на Б. Реално тя се доставя от В директно към кешовите клиенти (КК), а събраният от тях ДДС се възстановява на инвеститора в схемата О. В резултат ДДС върху оборотната стока остава в сметката на В и не се губи за държавата. За да не остане за сметка на организаторите, той се събира от кешовите клиенти. За това обаче е необходимо да има реален, макар и нерегистриран стокооборот. Най-вероятно е В да е вносител. Причините за това са две. Първата причина е, че така или иначе, В не може да скрие данъка от държавата. Ето защо най-добре е да го използва за внос на стоки, където данъкът се събира при вноса и укриването му е по-скъпо. Освен това оборотната стока трябва да бъде доставена в количества, които съответстват на мащабите на измамата. Този обслужващ измамата оборот не бива да бъде ограничаван от капацитета на домашни доставчици, които при това в повечето случаи са добре известни.

Дължимият данък върху основната стока обаче е възстановен на организатора, като заедно с това е изваден от ДДС сметката на Б. Същевременно той е използван за легализиране на продажбата на оборотната стока. В базовия си вариант схемата е по-скоро за укриване на ДДС. Възможно е печалбата от схемата да бъде най-малко удвоена, ако основният играч (О), вместо да реализира основната стока на вътрешния пазар с документи, я изнесе фиктивно и я реализира на кешовия пазар без документи, или я изнесе на занижена стойност. Между тези

Таблица 10. Ефект от X-образната схема

а) Доставчик без регистрация по ДДС (А) доставя на подставен посредник (Б) стоки на обща стойност 1000 лв. Доставка е без ДДС.	
б) Доставчик Б добавя стойност 100 лв. и препродава стоката на основния играч О на брутна цена 1320 лв., от които 220 лв. получава по своята ДДС сметка. Така О ползва правото на данъчен кредит от 220 лв.	
в) Б изпразва своята ДДС сметка, като превежда 220 лв. по ДДС сметката на В за закупуване на оборотна стока за 1100 лв. без ДДС.	
г) Оборотната стока се реализира на кешовия пазар, като начисленият ДДС не постъпва по ДДС сметки, а в джоба на организаторите.	
Вариант Укриване на ДДС (щети от 220 лв.)	
Вариант Източване на ДДС (щети над 440 лв.)	
д) Организаторът О продава основната стока на вътрешния пазар, като начислява ДДС в размер на 220 лв., който не плаща, тъй като приспада от него данъчния кредит. Равносметката е, че мрежата дължи на бюджета ДДС на стойност 440 лв. – 220 лв. от основната стока и 220 лв. от спомагателната стока, но плаща само 220 лв. по сметката на В за оборотната стока.	д) Организаторът О изнася основната стока, начислява нулева ставка и възстановява данъчен кредит в размер на 220 лв. Равносметката е, че мрежата дължи на бюджета 440 лв. ДДС – 220 лв. за основната стока, и 220 лв. върху спомагателната стока, но плаща 0 лв. Данъкът от 220 лв., постъпил по сметката на В, е компенсиран от възстановения на О данъчен кредит за износа на стойност 220 лв. е) Организаторът О изнася основната стока по документи, начислява нулева ставка и възстановява данъчен кредит от 220 лв., а в действителност добавя стойност например за 500 лв. и я продава на кешовия пазар без документи. Равносметката е, че мрежата дължи на бюджета ДДС за 540 лв. – 320 лв. за основната стока и 220 лв. за спомагателната стока, но плаща 0 лв. Данъкът от 220 лв., постъпил по сметката на В, е компенсиран от възстановения на О данъчен кредит от 220 лв. за износа. ж) Същият ефект от 540 лв. се получава, ако има реален купувач на стоката зад граница, който е готов да я приеме на фактурна цена, по-ниска от действителната (още повече, че по принципа на дестинацията подценяването му пести ДДС при вноса). Тогава отпадат разходите и рисковете по реализирането на основната стока без документи на вътрешния пазар.

основни функционални звена на мрежата може да има множество други посветени или непосветени търговци, чиято цел е да се затрудни своевременното проследяване и блокиране на мрежата. Те обаче не променят съществено принципа на действие. В стойностно изражение двата варианта са илюстрирани в таблица 10.

Предварителната оценка на опита с ДДС сметката показва, че, от една страна, тя увеличава разходите на бизнеса по доброволното спазване на ДДС законодателството, като изважда средства от оборота на фирмата и ги блокира на разположение на данъчния орган, дълго преди да е настъпило задължението по плащане на данъка. От друга страна, срещу тези увеличени разходи ДДС сметката не можа да осигури безусловно възстановяване на данъчен кредит. Възможностите за прилагане на класическата схема с фиктивния търговец при плащания по ДДС

сметка изискват отново ревизии, които често водят до откази от възстановяване на данъчен кредит независимо от плащанията по ДДС сметка. Като цяло ДДС сметката не можа да спре измамите, но даде допълнителна възможност на администрацията да решава на кого да прави ревизия и кога да признава и да отказва правото на данъчен кредит.